

Tabák (Monopol tabákový).

I. Historický rozhled.

Tabáku požíváno nejprve tím způsobem, že se šňupal. Šňupání tabáku zavládlo nejprve u dvora francouzského; král František II. užíval tu rozmělněných listů tabákových ke šňupání. Z Francie rozšířil se tabák v r. 1565 do Německa a rakouských zemí dědičných, kde užíváno šňupání namnoze jako léku. Kouření tabáku přišlo z Anglie do Belgie a Hollandska a rozšířilo se ve Francii za Ludvíka XIV. měrou přehojnou; do Německa dostalo se kouření tabáku za války 30tileté, kdy rozšířilo se také rychle po Čechách a ostatních dědičných zemích rakouských. Kouření tabáku pěstováno zvláště u dvorů; zejména známým jest t. zv. tabákové kolegium pod králem Pruským Bedřichem Vilémem I. Proti rychlému šíření se šňupání a kouření záhy počala vystupovati církev. Papež Urban VIII. pohrozil r. 1624 klátbou každému, kdo by se opovážil v kostele šňupati; v Tyrolsku zakázáno bylo kouření r. 1658, ve Švýcarsku uloženy byly na kouření těžké tresty, a v Bernu zřízen byl za tím účelem zvláštní soud tabákový. Přes všechny tyto zákazy udrželo se však požívání tabáku, a všechna omezování a tresty zůstávaly bezvýslednými. Konečně dospěly správy finanční k tomu přesvědčení, že nemá se požívání tabáku překážeti, jelikož hodí se vynikající měrou ke stížení daní spotřební a že může býti vydatným pramenem příjmů státních.

Ještě ve větší míře, nežli ke zdanění hodil se však tabák k monopolisování. Monopol tabákový záleží v tom, že si stát vyhrazuje výhradné právo ku prodeji a výrobě tabáku, potlačiv všelikou tuzemskou i cizozemskou soutěž. Státní monopol tabákový vyskytoval se však v dobách starších ve formě propachtování a teprve mnohem později přejet do vlastní správy státu. Co se zvláště rakouského monopolu tabákového dotýče, stížena byla spotřeba tabáku r. 1657 nejprve ve Slezsku, potom i v jiných rakouských zemích dědičných přírážkami. Od r. 1670 vytvořil se monopol tabákový v ten způsob, že prodej tabáku povolen pouze jednotlivým osobám. Pěstování tabáku zůstalo však po dlouhou dobu svobodným; správa finanční vyhradila si jediné výrobu a prodej, kterážto obě odvětví propachtovala. R. 1723 nařízeno bylo, že musí se veškerý v tuzemsku získaný tabák odvésti úřadům důchodkovým; propachtování však zůstala nedotknuta, takže výroba a prodej přenechávány cestou pachtu buď jednotlivým osobám, buď stavům zemským. Josefinským patentem (důchodkovým tabákovým řádem) ze dne 8. května 1784 byl konečně monopol tabákový zevrubně upraven; pronájem od r. 1670 trvajícím od té doby přestává a výroba a prodej tabáku přešly do výhradné erární režie.

Cís. patentem ze dne 29. listopadu 1850 nařízeno zavedení monopolu tabákového v Uhrách, Chorvatsku a Slavonii, Sedmihradsku, Srbsku, Temešvársském banátu, v území Vojenské Hranice a Přímoří. Nyní trvají dva oddělené státní monopoly: rakouský (pro království a země na říšské radě zastoupené) a uherský. Ke krytí autonomní vnitřní správy Charvatsko-Slavonské ustanoven procentní a roční paušál z výnosu monopolu uherského.

II. Důchodek tabákový provádí se nyní dle čl. XI. celního a obchodního svazku mezi Rakouskem a Uherskem ujednaného ze dne 27. června 1878 č. 62 ř. z. v obou polovicích říše dle stejných zákonů a předpisů správních; podobně i v Bosně a Hercegovině (§ 5. zák. ze dne 20. prosince 1879 č. 136 ř. z.). Předmětem monopolu jest tabák surový i spracovaný a odpadky jeho (§ 381 cel. a mon. ř.). Tabákem rozumějí se nejen listy a odpadky rostliny tabákové, nýbrž vůbec všechny látky rostlinné, jichž se jako náhražku (surrogatu) tabáku k obvyklé jeho potřebě buď o sobě buď s tabákem neb jinými látkami smísených užívá (§ 383). Také kořeny této rostliny náležejí k monopolu tabákovému (dv. dekr. ze dne 20. srpna 1842 č. 34.987). Rostlinou takovou jest i t. zv. *nicotiana rustica* v Tyrolsku rostoucí (dv. dekr. ze dne 29. února 1832 č. 7662 a nař. kamerální správy důchodkové v Innomostí ze dne 22. listopadu 1839 č. 14.672).

III. Jednotlivá odvětví monopolu tabákového.

1. Pěstování tabáku:

a) Toto připouští se toliko s úředním povolením v určitých územích a musí veškerá sklizeň listů odvedena býti správě finanční. Povolení udílí se ve formě licence pro pěstování tabáku, na dobu 1 roku, znějící na jméno pěstitele; licence udílí se v Haliči a Bukovině jen pro určitou plochu, v Dalmacii a Tyrolsku jen pro určitý počet rostlin a musí se celá sklizeň odvésti do státního důchodu a sice úřadům pro koupi tabáku, jichž jest 7, neb jich expositurám (2).

b) Před počtím každého období pěstování tabáku vyhlásí se v každém území, kde se pěstuje, ustanovení o třídění listů a o cenách.

c) Pěstování tabáku pro vývoz se nedovoluje.

d) C. k. tabáková režie kryje svou spotřebu materialu dílem z výtežku sklizní tabákových v zemích v této polovici tabák pěstujících, dílem odebráním tabáku ze zemí koruny Uherské, Hercegoviny a ciziny. V zemích na říšské radě zastoupených povoluje se pěstování tabáku pouze v některých okresech východní Haliče (finanční okresy Tarnopol, Kolomea a Stanislaw), v některých k okresům těmto přiléhajících obcích Bukovinských, v některých obcích v jižním Tyrolsku a v jižní Dalmacii proti každoročně obnovované licenci úřadu finančního. Zvláštní předpisy o udílení licencí, pro pěstování tabáku, kontrole nad pěstiteli a odvádění sklizně tabáku stanoveny byly pro Tyrolsko a Vorarlbersko dv. dekr. ze dne 11. listopadu 1827 č. 44.521 a ze dne 30. dubna 1829 č. 2747, pro Halič a Bukovinu výn. min. fin. ze dne 31. října 1869 č. 30.991/1802.

e) Od 1. listopadu 1896 vstoupila v Haliči v život nová instituce, jež asi valně přispěje k rozšíření pěstování tabáku, instituce totiž t. zv. dohlížečů nad pěstěním tabáku, jichž úkolem jest jednak menším pěstitelům praktická poučení u větším rozsahu poskytovati, jednak nad nimi při jich pracích bdíti. K úřadu tomuto volí se osoby tuzemské, se zvláštnostmi pěstování tabáku v Haliči úplně obeznámené, z nichž se každé přikáže určitý obvod pod vrchním dozorem úřadu pro zakupování tabáku (továrny). Na zkoušku ustanoveno bylo prozatím 5 takových orgánů, pro 3 nákupní okresy Zagielnici, Zablotow a Monasterzyska, od jichž výsledku pak závisí rozhodnutí, v jakém objemu a za jakých podmínek má tato instituce nadále definitivně býti zavedena.

f) § 416 cel. a mon. ř. stanoví jako všeobecnou zásadu, že nesmí nikdo beze svolení úřadů důchodkových ani tabák sázeti ani tabák, který nesázen roste, pěstovati, ani konečně listy, lodyhy, pně neb odpadky, jež se k užívání jako tabák hodí, sbírat i schovávat.

g) Nezničení zbylých tabákových sazenic a sázení tabáku bez předchozího osobního povolení neb na jiném pozemku, než na jakém bylo ohlášeno, tresce se jako nedovolené vyrábění předmětu monopolu (§ 6 resp. §§ 11 a 12 předpisů pro pěstitele tabáku) (§ 416).

h) Žádný pěstitel tabáku nesmí se beze zvláštního povolení generálního ředitelství tabákové režie zanáseti sušením listů tabákových; přestoupení tohoto zákazu tresce se jako nedovolené připravování předmětu monopolu (§ 27 cit. předpisu).

i) Nedovolené vyrábění tabáku jest těžkým přestupkem důchodkovým (§ 311 tr. z. důch.).

Objeví-li se nedovolené vyrábění tabáku prve, než listy dosáhnou velikosti k užívání neb spracování potřebné, mají se rostliny tabákové vytrhati a zničiti. Trest vyměří se ve případě takovém polovičním až dvojnásobným obnosem daně spotřební na stejné množství surových listů tabákových vypadající (§ 312 tr. z. důchod.).

2. Fabrikace tabáku.

V Rakousku máme 28 továren na tabák, z nichž 5 vyrábí tabák šňupavý a 19 cigarety. Úhrnný počet dělníků, v továrnách těch zaměstnaných obnášel r. 1891 32.952 zahrnujíc v to i dílovedoucí a dozorce, r. 1894 33.219. Z dělníků bylo r. 1891 29.284 čili 88⁰/₁₀₀, r. 1894 29.734 pohlaví ženského. V Uhersku jest 15 továren se 14.133 dělníků (z toho 933 mužů, 13.061 žen a 139 dětí). Tabák vyrábí se výhradně v erárních režijních továrnách. Řízení přísluší generálnímu ředitelství tabákové režie; v čele každé továrny stojí 2 představení. Větší továrny vykazují z pravidla více oddělení, tak zvláště po jednom oddělení pro výrobu cigaret, doutníků, šňupavého tabáku, pro balení atd. Dohledacími orgány jsou dílovedoucí a dozorcí. §§ 411 a 419 mon. ř. zapovídají všeobecně připravování předmětů státního monopolu bez povolení úřadů důchodkových. O dotýčných ustanoveních ohledně připravování předmětů monopolu jedná čl. Monopoly. Obzvláště jest zakázáno tabák, který nepochází z prodejních skladů státního důchodku přísti, rozemílati neb jakýmkoliv jiným způsobem připravovati neb surový tabák neb kuřlavý, třeba by pocházel z prodejních skladů státního důchodku na tabák šňupavý přeměňovati neb vůbec zřizovati nebo provozovati živnostenské podniky, ve kterých by se tabák na účet jiných neb ku prodeji připravoval. Slovem »připravovati« rozumí se všeliké spracovávání tabáku, vyjímaje případ ten, kdy se tabák ke vlastní spotřebě spracovává, ku př. řezání listů tabáku kuřlavého neb zhotovování cigaret z řezaného tabáku kuřlavého ke vlastní spotřebě. V pochybnosti budtež o tom, je-li zde zapovězené připravování tabáku čili nic, slyšení znalci. Žádný pěstitel tabáku nesmí se beze zvláštního povolení generálního ředitelství c. k. tabákové režie zabývat sušením listů tabákových. Přestoupení tohoto zákazu tresce se jako zákazu se přičítá připravování předmětu monopolu (§ 419). Prodej cigaret vlastní výroby z kuřlavého tabáku erárního původně tvoří ve smyslu § 316 tr. z. důch. těžký přestupek důchodkový (rozh. nejv. soudu důch. ze dne 20. prosince 1888 č. 142). Výroba cigaret soukromíky na účet jiných neb ku prodeji

provozovaná zavírá v sobě jednání toho druhu, že se skoro vždy může za zakázané dle § 419 č. 4 cel. a mon. ř. připravování tabáku považovati (vým. min. fin. ze dne 25. dubna 1891 č. 43.250/1890). Ohledně živnostenské výroby cigaret z řežijního tabáku, jakož i prodeje takových cigaret vydal nejvyšší soud důchodkový r. 1894 všem vrchním soudům důchodkovým poukaz, který mezi jiným toto ustanovuje: Každý smí ku vlastní své spotřebě tabák cigaretový, buď z erárních skladů pocházející, neb dle stávajících předpisů z ciziny dovezený buď sám cigaretovým papírem obalovati, jím cigaretové trubice, které buď sám vyrobil neb sobě od jiných opatřil, plnit neb si cigarety od osob jiných úplatně neb bezplatně dáti zhotovovati. Nikdo však nesmí cigarety pro jiné po živnostensku zhotovovati. V posledním případě podléhá ten, kdo podniká živnostenskou výrobu cigaret, zákazu § 419 č. 4 lit. a) cel. a mon. ř. a třešce se jako pachatel prostého přestupku v § 315 tr. z. důch. naznačeného.

3. Prodej tabáku.

Tabák smí prodávati jen ten, kdo sobě vymohl zvláštní povolení úřadu důchodkového (§ 425 cel. a mon. ř.) a nikdo nesmí tabák nabývati, kdo nemá úřední povolení ku prodeji a sice v onom místě, kde jej prodává (§ 426). Výrazem »nabývati« rozumí se nejen nabytí koupí neb darováním, nýbrž i jinaké způsoby nabývací (dv. dekr. ze dne 6. října 1838 č. 39.616). Prodej tabáku děje se prodavači státem oprávněnými, jež ustanovují řídící úřady důchodkové (finanční okresní ředitelství). Rozeznávají dlužno prodavače ve velkém a malém. Prvnější (majitelé skladu tabáku) obdrží tabák od eraru ve velkých partiích a mají jej zpravidla proti určité provisi dodávati jiným prodavačům v cenách pro obchod ve velkém stanovených; poslednější (prodavači v malém, trafikanti) zanášejí se výhradně prodejem výrobků tabákových konsumentům za ceny dle sazeb stanovených pro prodej v malém, takže jim připadne k dobrému rozdílu mezi cenami stanovenými pro prodej ve velkém a cenami pro prodej v malém. Prodej ve velkém a prodej v malém mohou se spolu provozovati. Ohledně zařízení místností prodejních, místa prodeje, uschovávání, označení míst prodejních a šetření měř, vah a sazeb srv. čl. »Monopoly«.

4. Zadávání skladů tabákových a trafik (vým. min. fin. ze dne 20. listopadu 1896 č. 54.855).

A) Provozování skladů tabákových:

a) Zadávání skladů tabákových děje se cestou veřejné konkurence. Konkurs vypisuje úřad finanční I. stolice oznámiv den a hodinu, kdy vyprší termín k podávání písemných a zapečetěných ofert. Každý oferent má prohlásiti:

α) že se podrobuje platícím toho času předpisům pro majitele skladů tabákových a předpisům pro trafikanty, jakož i nařízením, která od úřadů prodejních v mezích těchto předpisů budou vydána;

β) ve kterém domě a v kterých místnostech zamýšlí sklad a zvláště skladní trafikou provozovati;

γ) zda provozovati chce sklad samostatně nebo ve spojení s nějakou živností, jakého druhu tato živnost je, a zda přejímá závazek k úplnému místnímu oddělení skladu neb aspoň skladní trafiky od dotyčné živnosti;

δ) zda on sám neb osoby, které s ním žijí ve společné domácnosti, sklad tabáku neb tabáční trafikou provozují nebo provozovali, po případě,

zda zamýšlí, pro ten případ, že by jemu vypsany sklad byl propůjčen, posud obstarávaný prodej tabáku vypověděti;

ε) jaké druhy chce odebírat;

ζ) že chce se svojí nabídkou trvati v slovu po 6 měsíců ode dne otevření oferty.

K ofertě připojiti dlužno následující doklady:

αα) pokladniční stvrzení o složeném vadiu;

ββ) vysvědčení o dosažení zletilosti;

γγ) výkaz o rakouském státním občanství resp. o domovské příslušnosti v některé obci království a zemí na říšské radě zastoupených;

δδ) úřední vysvědčení zachovalosti, nejdéle před 2 měsíci vystavené;

εε) lineární nástin místností, v nichž se prodej má provozovati.

b) Zadání skladu stane se na základě výsledku těchto vyhledávání, po vyloučení ofert nepřijatelných, onomu způsobilému oferentovi, který nejméně požaduje.

c) Odměna majitelů skladů záleží:

α) v zisku trafikantů z drobného prodeje výrobků tabákových konsumentům, který se skladem jest spojen (prodej alla minuta);

β) v provisi z prodaných cenných známek důchodku poplatkového ve výměře, která se při vyhlášení konkurence stanoví, která však nemá přesahovati 1·5 procenta;

γ) dle okolností nad to v provisi skladu tabákového z tabáku prodavačům dodaného. Provise tato stanoví se pro pobočné sklady, pak je-li v jednom a též místě zřízeno více hlavních skladů, pro tyto hlavní sklady ročním paušálním obnosem, pro všechny ostatní dle sazby procentní z hodnoty prodaného tabáku čítané dle cen prodavačů.

B) Provozování tabáčních trafik.

Tyto zadávají se buď cestou veřejné konkurence buď koncesním propůjčením.

a) Zadávání trafik, které spojeny jsou se skladem tabáku neb loterní sběrnou, děje se cestou konkurence a sice v prvnějším případě zároveň se zadáním skladu, v poslednějším v ten způsob, že se provise sběrný loterní při vyhlášení soutěže oznámí. Jinaké trafiky obsazují se podle výše hrubého výtěžku z prodeje tabáku a kolků docíleného v posledních dvou půlletích před uprázdněním resp. výpovědí dílem cestou soutěže, dílem cestou koncese; domácí trafiky propůjčují se výhradně cestou koncese.

b) Propůjčení: Tabáční trafika propůjčí se po vyloučení nepřijatelných ofert onomu způsobilému oferentu, který nabízí nejvyšší výtěžek. Rozhodování o došlých ofertách přísluší finančnímu úřadu I. instance.

K ucházení se o koncesní trafiky oprávněny jsou následující osoby v případě jich způsobilosti, dle vytčeného pořadí:

I. třída: státní sluhové v širším slova smyslu, kteří následkem nezpůsobilosti při vykonávání jich úřadů utrpené, buď úplně bez výslužného neb bez dostatečného výslužného z činné služby museli vystoupiti, pak vdovy a zletilé, úplně osiřelé dcery takových státních sluhů, kteří následkem utrpení, jež se jim při vykonávání jich služby přihodilo, zemřeli; dále manželky státních sluhů, kteří během jich služby činné upadli v duševní chorobu; konečně členové mužstva vojska, válečného loďstva a rakouské

zemské obrany, kteří následkem úrazu ve válce neb v míru při služebním cvičení utrpěného, a dělníci při státních podnicích, kteří následkem úrazu při práci utrpěného stali se nezpůsobilými k výdělku.

II. třída: státní sluhové ve výslužbě a vdovy po státních sluzích, musejí-li pečovati o výživu a vychování nejméně dvou nezaopatřených dětí, pocházejících z manželství státního sluhy, pokud nenáleží již do třídy I.

III. třída: státní sluhové ve výslužbě a vdovy po státních sluzích, pokud nenáleží již do třídy I. neb II., pak osiřelé, neprovdané dcery a osiřelí, úplně k výdělku nezpůsobilí synové státních sluhů, obojí po dosažení zletilosti.

IV. třída: mužové, kteří si — aniž by byli sluhy — zjednali zvláštních zásluh o stát, jakož i jejich vdovy; konečně osoby, které nemohou býti pro nedostatek některé podmínky (vyjímaje způsobilost) zařaděny do některé prvních třech tříd, tyto však jenom proti zvláštnímu povolení ministerstva financí. Příslušné žádosti podati dlužno u finančních úřadů I. instance, v jichž obvodu má žadatel své řádné bydliště, a musí opatřena býti všemi doklady, které jsou způsobilými odůvodniti návrh na zařazení do té neb oné třídy. Obsazování takových trafik, které dle místních poměrů, provozovati se mohou pouze na určitých místech (ku př. nádražní trafiky) může se státi se svolením ministerstva financí bez zavedení řízení k zadání trafik koncesních. Majitelé hostinských živností obdržeti mohou ku své žádosti dle uvážení finančního úřadu I. instance povolení ku prodeji tabáku svým hostům; majitel takovéto živnosti ručí osobně za jednání svých služebných ohledně výkonu oprávnění ku prodeji tabáku.

5. Zřizování nových a zrušení stávajících skladů tabákových a trafik.

Zřízení nových a zrušení stávajících skladů tabákových, jakož i přenešení jich na jiné místo vyhrazeno jest ministerstvu financí. O zřízení nových a zrušení stávajících trafik rozhoduje zemský úřad finanční. Nově zřízené trafiky obsazují se nejprve prozatímně na dobu 2 let propůjčením oprávnění ku prodeji zaznamenanému uchazeči, který zákonné podmínky vykazuje.

6. Odebírání limitu kuřlavého tabáku.

Tento vydává se osobám, ku přijetí jeho oprávněným v balicích po 107 g. od prodavačů ve velkém proti speciálnímu poukazu a sice osobám vojenským (četnictva, vojenské stráže policejní) od šikovatele dolů za cenu 4 kr., mužstvu stráže finanční za cenu $4\frac{1}{2}$ kr. za balík (§ 27 předpisu o prodeji tabáku ve velkém, výn. min. fin. ze dne 26. listopadu 1860 č. 59.480, 22. srpna a 28. listopadu 1861 č. 37.359 resp. 61.950, pak 12. března 1862 č. 62.610). Jelikož prodej limitu-tabáku osobám, jež na něj žádného nároku nemají, jest zakázán, poučeno buď mužstvo, že ten, kdož by tabák na jiného převedl, kromě toho, že bude trestán dle §§ 318 a 320 tr. z. důchod., dopustí se ještě přečinu služebního (dekr. dv. kom. ze dne 3. března 1836 č. 7002/491).

7. Cizozemské výrobky tabákové (speciality) kupují se od tabákové reže a vydávají skladem cigar havanských a specialit ve Vídni prodavačům k tomu oprávněným.

8. Limito šňupavý tabák vydává se řádům žebravým za šetření předpisů v té příčině vydaných (dv. dekr. ze dne 30. června 1807 č. 20.849 a výn. min. fin. ze dne 18. července 1875 č. 14.314).

IV. Obmezení exekuce a obchodu.

1. Proti oprávněným majitelům skladu tabáku nebo prodavačům nemá místa zabavení zásob tabáku k uspokojení pohledávek soukromoprávních; oprávněný může si však vymoci soudní obstavku provise z prodeje, vnučenou správu prodeje tabáku a exekuci zabavením neb soudním odnětím pokladních hotovostí, jež se v prodejních místnostech co soukromý majetek prodavače nalézají (dekr. dv. kanc. ze dne 13. října 1844 č. 41.221 sb. pol. z. 72 sv. str. 472). V případech těch buď však oprávnění ku prodeji neb skladu ihned proti měsíční lhůtě vypovězeno a přikročeno k opětnému obsazení uprázdněného místa (dekr. dv. kanc. ze dne 16. září 1845 č. 35.799).

2. Trafikantům jest pod ztrátou oprávnění ku prodeji zakázáno trafikou propachtovati neb někomu jinému přenechati (výn. min. fin. ze dne 29. ledna 1854 č. 37.934 věst. č. 9).

3. Jelikož v Haliči prodáváný obyčejný tabák kuřlavý určen jest výhradně ke spotřebě v této zemi, platí úplně předpis § 439 cel. a mon. ř., dle něhož nesmí se tento tabák z Haliče do žádné jiné země přenášeti neb zasílati, a stihá se přestoupení tohoto zákazu dle ustanovení §§ 319 a 321 tr. z. důch. (dekr. dv. kom. ze dne 18. dubna 1848 č. 14.355/623).

4. Zasílání a přenášení obyčejného tureckého tabáku prodáváného podél hranic Multanska a Besarabie do jiných zemí není zvláštním zákazem zapovězeno (výn. min. fin. ze dne 5. dubna 1868 č. 10.435). Ovšem prodej tohoto tabáku mimo stanovený obvod posuzovati dlužno dle § 317 tr. z. důch.

5. O prodeji specialit cigaretových v hostincích a kavárnách vydány byly r. 1896 ministerstvem financí zvláštní předpisy, dle kterých dovolen jest prodej tento pouze proti zvláštnímu povolení, jež si musí majitel obchodů takových od úřadu finančního I. instance vymoci. Majitelé takovéto licence musí však speciality cigaretové odebíratí ve skladu specialit tabákových a doutníkových, který se jim naznačí, za ceny dle sazeb v původně uzavřených krabicích. Každá odeběrka musí se zanést do dvou úředně parafovaných knížek, z nichž střídavě zůstávati má jedna v ruce majitele licence a druhá u skladu specialit. Mohou se však speciality cigaretové prodávati pouze hostům kavárny a hostince navštěvujícím a pouze jednotlivě; při tom nesmí požadována býti cena vyšší, než která odpovídá ceně na obalu vyznačené; dobrovolné odměny za obstarání cigaret personalu obchodnímu se však zákaz nedotýká. Tarif obsahující druhy cigaret k jednotlivému prodeji přípustěných a jich ceny umístěn buď v místnosti na místě snadno přístupném. Speciality uschovávati se musí na místě, jež se úřadu finančnímu před udělením povolení oznámí; byly-li cigarety nalezeny uschovány na jiném místě, mají se od finančních orgánů podrobiti úřední tovární prohlídce.

6. Počínaje 1. lednem 1898 nabyly pro trafikanty platnosti tyto předpisy:

a) Majitelé trafik povinni jsou vésti trafikou osobně nebo za pomoci nejbližších členů rodiny s nimi ve společné domácnosti žijících. Dovoleno

jest míti za plat na pomoc při prodeji jiné osoby jen z důvodů důležitých a to na dobu nanejvýš jednoho roku a jen pokud jde o určitou osobu.

b) Zapovídá se jakkoli postoupiti nebo propachtovati tabáční trafikku, dále vésti trafikku s výpomocí kapitálu pomocníka v prodeji, jakož i podílnictví v zisku poskytnuté takovému pomocníku nebo jinému zapůjčiti.

c) Oni hostinští, kteří oprávněni jsou k prodeji tabáku svým hostím (domácí trafikanti), smí prodávati jen cigara a cigarety, dále tabák ke kouření v obálkách nebo balíčcích; nesmí však místnost svou zevně označiti jako tabáční trafikku, aniž prodávati zboží tabákové komu jinému, než svým hostím. Tito domácí trafikanti povinni jsou zboží to bráti u tabáčních trafikantů jim zvlášť označených za ceny v malém; zřízenci hostinských smí přijímati od hostí zpropitné, které jim dají za posloužení výrobky tabáčními.

d) Počínaje 1. lednem 1898 stanovena byla cena (t. zv. vojenského) kuřlavého tabáku v balících po 107 gr., kterážto cena obnášela té doby pro mužstvo stavu vojenského 4 kr., pro ostatní osoby mající nárok na tabák ten (stráž finanční, četnictvo a j.) $4\frac{1}{2}$ kr. za balík, pro veškery oprávněné konsumenty bez rozdílu na 4 kr.

V. Daň spotřební.

Povšechné základní zásady ohledně daně spotřební při předmětech monopolu vyloženy byly ve čl. »Monopoly«. Zde budiž ještě podotknuto, že poplatek licenční obnáší pro doutníky a cigarety z 1 kg. čisté váhy (netto) 11 zl., pro jiné výrobky tabákové z 1 kg. čisté váhy (netto) 8 zl. 40 kr., surový tabák z 1 kg. čisté váhy 7 zl. (§ 1 zák. ze dne 29. dubna 1875 č. 75 ř. z. a zák. ze dne 25. května 1882 č. 47 ř. z.).

Pěstitel, jemuž uděleno bylo povolení pěstovati tabák k odvádění do důchodku, k vývozu nebo ku prodeji oprávněnému obchodníku s tabákem, ručí za daň spotřební, objeví-li se při revisi úřadu důchodkového nebo při odvádění do důchodku neospravedlněný schodek tabáku od něho vy-
pěstěného (vým. min. fin. ze dne 11. března 1862 č. 11.529).

VI. Dovoz a průvoz tabáku.

1. Dovoz a průvoz tabáku (surového tabáku a výrobků tabákových) dovolen jest pouze proti zvláštnímu povolení, vyjímajíc následující případy, kde se nevyžaduje povolení žádného:

a) pro tabák, který si přinášejí cestující nebo pohraniční obyvatelé ke vlastní spotřebě v množství nejvýše 2·8 kg. a z něhož poplatek zapraví;

b) pro tabák, který se poštou provází v množství nejvýše 35 g. neb 10 kusů doutníků;

c) pro tabákové listy určené pro státní továrny a tabákové výrobky pro státní sklady.

2. K udělení povolení jsou příslušnými:

a) hlavní úřady celní pro tabák při průvozu až do množství 2·8 kg., který si cestující s sebou přinášejí neb který pošta povozná z ciziny vy-
vází a dále dopravuje;

b) finanční okresní ředitelství (finanční inšpektoři neb ředitelé vrchních úřadů) pro tabák, který se přivází nebo provází v množství nejvýše 7·5 kg., pokud úřad, kde se vstupuje, leží v jich okresu správním;

c) zemské finanční úřady pro všechny ostatní případy.

3. Průvoz tabáku do Bosny a Hercegoviny dovolen jest dle vým. min. fin. ze dne 23. ledna 1879 č. 438 pouze proti zvláštnímu povolení

ministerstva financí, rovněž do Italie, dle výměru min. fin. ze dne 23. září 1883 č. 28.797.

4. Povolení udělí se buď na základě podání stranou vzneseného ve formě písemné licence, buď přímo na dotyčné celní listině. Podání neb, uděluje-li se povolení přímo, celní listina obsahovati musí vlastnoruční podpis strany, její pečeti, udání druhu a množství tabáku a v případě příjmu poznámku »k vlastní potřebě«. Bez poplatku kolkového pouze proti složení cla a poplatku licenčního oprávněny jsou k udělení povolení ku přivážení cizozemského tabáku pro vlastní spotřebu, k ústní žádosti strany: finanční okresní ředitelstva (finanční inspektoři a ředitelé vrchních úřadů) pro množství až do 28 kg. a finanční zemské úřady až do 7.5 kg.

5. Povolení ku přijímání cizozemského tabáku pro vlastní spotřebu uděleno buď pouze takovým osobám, které prokázaly neb o nichž jest to vůbec známo, že mají bydliště své v úředním okrese orgánu finančního k udělení povolení příslušného. Uvážiti dále dlužno, zda žádané množství jest přiměřeno osobním poměrům žadatelovým, zda je žadatel osobou věrohodnou a není žádné obavy, že by povolení mohlo býti zneužito. Zemské úřady finanční mají pak, udělí-li se povolení k dovozu tabáku soukromníkům pro vlastní spotřebu, zpravit o tom onen úřad celní, přes který tabák přichází.

6. Povolením k dovozu a průvozu dlužno vykáhati se již na hranici; není dovoleno tabák v řízení opovídacím neb průvodním beze svolení od hranice k jinému úřadu poukazovati.

7. Třaskavé doutníky, t. j. doutníky plněné výbušnými látkami dovážeti neb provážeti jest z ohledů zdravotních a bezpečnostních zakázáno. Jodové a durmanové doutníky smějí se dovážeti bez ohledu na jejich množství pouze proti povolení zemského úřadu finančního na základě lékařského vysvědčení zdravotním úřadem potvrzeného a pouze pro vlastní spotřebu a proti zaplacení zákonných poplatků, dle sazby vyměřených.

8. Dovoz a průvoz t. zv. kouzelných doutníků t. j. cizozemských výrobků, které mají podobu doutníků, obaleny jsou tabákem a uvnitř obsahují jiné látky a které slouží ku čarodějným hrám a jiným klamáním, je bezvýminečně zakázán.

9. Ku odebrání břčky tabákové potřebí jest svolení min. fin. (odst. 1 výn. min. fin. ze dne 7. srpna 1882 č. 23.686 říš. v. č. 114).

10. Jelikož dle výn. min. fin. ze dne 3. listopadu 1853 č. 19.515 jest obchodem předpisy monopolního ř. zakázaným, když se cizozemský (surový neb spracovaný tabák) sice ohlásí co zboží průvozného, současně však složí v celních skladištích a tím se transítní sklad utvoří za tím účelem, aby bylo lze jej v celním území sciziti stranám, jež si vydobydou povolení k odebrání proti zaplacení poplatků celních a licenčních, nesmí se cizozemský (surový nebo spracovaný) tabák ani v oznamovacím řízení na drahách bez předchozího povolení k odebrání na celní úřad v území monopolním zasílati a u téhož s výhradou další dispozice skládati a nemá vůbec bez dotčeného povolení ani přes celní linii býti dopraven (výn. min. fin. ze dne 16. prosince 1858 č. 20.431 č. 240 ř. z.).

VIII. Statistika.

Spotřeba výrobků tabákových všeho druhu obnášela v Rakousku r. 1896: 93,205.869 zl. o 3,540.637 zl. více než r. 1895. Z toho připadá

na speciality všeho druhu 3,845.477 zl. Mezi jednotlivými korunními zeměmi v popředí stojí Čechy s 25,296.772 zl.; Dolní Rakousy docílily 25,081.677 zl., Halič 12,046.356 zl. Nejsilnější spotřebu vykazují: cigarety »Drama« po $\frac{1}{2}$ kr. celkem 1109 mil. kusů, krátké doutníky kolem 516 mil., cigarety »Sport« kolem 417 mil., doutníky »Portorika« 209 mil. a cigarety »Sultánky« 208 mil. »Trabuk« spotřebovalo se 41.5 mil., »Britanik« kolem 37 mil. Celkem vykouřilo se 1244 mil. doutníků a 1995 mil. cigaret.

R. 1896 bylo zaměstnáno 38.011 dělníků u důchodu tabákového, týdenní mzda muže 5 zl. 61 kr., ženy 4 zl. 20 kr. Jmění nemocnic činilo 689.751 zl., případů onemocnění 37.9%, úrazů 23%, příjmy invalidů obnášely 148.118 zl., dobrovolné platy na dobročinná zařízení dělnictva 228.329 zl.

Pracovních strojů bylo 16.626, zásoby materiálu 853.133 q, cizozemských surovin 85.460 q, tuzemských surovin 670.480 q, hotového zboží 53.338 q, tuzemský nákup materiálu 192.142 q, nákup materiálu v cizozemsku 118.531 q, spracováno surovin 348.629 q, vyrobeno cigar 1212 mil., vyrobeno cigaret 1996 mil., vyrobeno kuřlavého tabáku 224.000 q, prodáno 332.460 q za 93,588.565 zl.; z toho konsumovala průměrně jedna osoba 1330 gr. za 3 zl. 73 kr., cena spotřební 1 kg. 2 zl. 82 kr., stav jmění 62,820.000, celkové příjmy 95,536.000 zl., celkové vydání 34,037.000 zlatých — čistý výnos tedy 62,781.000 zl.

Tajemství listovní viz Listy.

Tajemství úřední.

Zachovávat mlčelivost v úředních jednáních jest státním úředníkům povinností (dek. dv. kanc. ze dne 30. ledna 1823, sb. pol. z. sv. 41 č. 14); zachování této povinnosti slibují při nastupování úřadu v přísežní formulí. Proti opáčně jednajícím a úřední tajemství porušujícím dlužno se vši přísností postupovati (dek. dv. kanc. ze dne 11. května 1845, sb. zák. pol. sv. 73, č. 71). Má pak úřední tajemství za následek, že státní úředníci o všem, co v úřadu svém byli seznali a o čem přísahu mlčelivosti byli složili, ve sporu ku svědectví připuštění býti nesmějí, pokud představeným svým této povinnosti sprostěni nebyli (dek. dv. kanc. ze dne 29. listopadu 1808, č. 38.084 a § 320 civ. ř. s.). Také v syndikátním sporu jest nepřístupným přísežný výslech úředníků, ať již v něm jako žalovaní neb zástupci vystupují, o těch okolnostech, ohledně nichž soudním úředníkům povinnost mlčeliv býti náleží (§ 16 zák. ze dne 12. července 1872 č. 112 ř. z.).

V trestním řízení nemohou jako svědci býti vyslýcháni státní úředníci pod neplatností své výpovědi o tom, ohledně čeho by takovým svým svědectvím úřední tajemství porušili, pokud ovšem této povinnosti povolením příslušného představeného sprostěni nejsou (§ 151 tr. ř.). Každý úředník pak, který jemu svěřené tajemství úřední tím způsobem prozradí, že vznikne jisté nebezpečí, dopouští se zločinu zneužití moci úřední (§ 102 ad c) tr. z. a § 381 ad e) voj. tr. z.).

Osnova nového zákona trestního obsahuje ustanovení, že trestá se vězením do 3 měsíců aneb na penězích do 500 zl. takový úředník, který skutkové okolnosti, o nichž známosti nabyl pouze na základě služebního poměru a jež výslovně jako služební tajemství označeny byly,